

ŽENAM – MATERAM – DEKLETOM

Pustnemu torku sledi pepelnična sredo. 8. marcu sledi 9. marec, 10. marec itd. do 7. marca naslednjega leta.

Vsi vemo, da je bila žena v zgodovini zapostavljena in izkoriščana; da je bila odtegnjena od družbene proizvodnje in izobrazbe in prisiljena zgolj v manjvredna domača opravila; vemo, da je nastala monogamna družina hkrati z nastankom privatne lastnine, ki se je koncentrirala v rokah moža; da je bila tudi žena neka oblika moške lastnine; da je veljala monogamija predvsem za ženo, ne pa tudi za moža; da je bila dopolnilna oblika take družine prostitucija in na drugi strani prešustvo. Že stara dobra Marx in Engels sta nam povedala marsikaj o tem: „Moderna družina vsebuje v zarodku ne samo suženjstvo, temveč tudi tlačanstvo, ker je že od začetka v odnosu do opravil v poljedelstvu. V miniaturi vsebuje vsa nasprotja, ki se pozneje na široko razvijejo v družbi in njeni državi.“ „Prvo razredno nasprotje, ki se pojavlja v zgodovini, sovpada z razvojem antagonizma med mošcem in ženo v posamičnem zakonu in prvo razredno zatiranje sovpada z zatiranjem ženskega spola po moškem spolu.“ Marx in Engels sta se tudi zavedala (bolj kot naša družba danes) izredne vloge odnosa moš – žena, saj piše Marx, „da je po tem odnosu mogoče presojati celotno stopnjo omike človeka.“ Engels pa je imel razvojno stopnjo družine za enakovreden faktor v razvoju kot razvojno stopnjo dela, ekonomije.

Res je, da je bilo za položaj žene že marsikaj storjenega, vendar pa se opisana struktura v svojem jedru še ni spremenila. Za njeno spremembo je potrebno:

1. enakopravno vključevanje žene v družbeno proizvodnjo – to je pri nas na videz v veliki meri doseženo, saj predstavljajo žene 45 % vseh zaposlenih. Kljub tej visoki številki to vključevanje, po funkcijah, ki jih opravljajo, še daleč ni enakovredno moškim. Sploh pa ta številka ne pomeni ničesar, če je ne spremlja tudi

2. družbena skrb za otroke in s tem prehod ženskih opravil delno na družbo in delno na moške. Stanje otroškega varstva pri nas je dobro znano. Žena tako dela v dveh izmenah, zjutraj v službi in popoldne doma. Še vedno je podrejena.

Rekli smo že, da je nasprotje med mošcem in ženo v nekem smislu razredno nasprotje. Vsak razred na oblasti skuša omiliti svojo vladavino in prikriti svoje izkoriščanje. Zatiralci pokažejo zatiranim: Poglejte – mislimo na vas, skrbimo za vas, ljubimo vas; res je grdo, da vas izkoriščajo. Zatirani se potem s solzami ganotja v očeh in z radostjo v srcu vrnejo na svoje delo. Približno tako funkcijo opravlja tudi pri nas 8. marec: rože, proslave, zakuske, stereotipni govori, velike besede hvale, razstave o aktivnosti žene v naši občini od antike do danes (N. B. Te razstave me spominjajo na ameriške protirasistične filme, v katerih so črnci posebljeni vseh vrlin, belci pa sami morilci, posiljevalci, izprienci etc. Taki filmi seveda ne presegajo miselnosti rasizma.) Vseemu temu sledi še vseplošno popivanje, ki ima tako dober izgovor, in pred spanjem še spolni akt izven tedenskega programa.

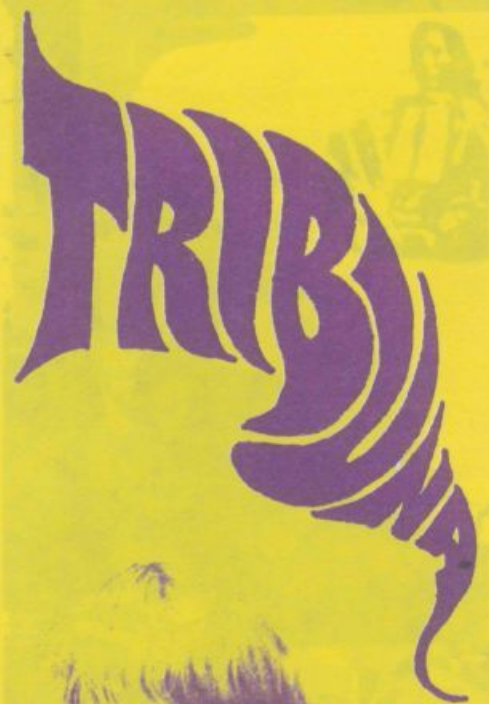
Druga plat pustnega torka se izkaže na pepelnično sredo. Druga plat 8. marca se izkaže najprej 9. marca: rože na smetišču, pokozlana stranišča, žene se neprespane in z mačkom vračajo na delo. Dan ženske emancipacije je mimo, ogromne vsote denarja, ki smo ga zanj porabili, niso niti za las zboljšale položaja žene, čeprav bi z uporabo tega denarja recimo za otroško varstvo lahko ženi resnično pomagali. Resnica 8. marca se nato kaže ves preostanek leta. Dan žena je torej navadno metanje peska v oči, ki ga žene ginjeno sprejemajo.

V nekem smislu je 8. marcu podoben tudi 1. maj, ki je v našem institucionaliziranem socializmu izgubil ves svoj prvotni namen. Velike povorke, pregled delovnih uspehov, stereotipne proslave, otvoritev nove tovarne, ceste ... tri dni prosto; gore porabljenega denarja. Vendar je razlika v tem, da je zdaj 1. maj praznik vseh delovnih ljudi, ne samo proletariata; to je praznik dela, vseobčega dela, ne glede na to, kdo ga opravlja, praznik tistega dela, ki je vir bogastva (čigavo delo in vir čigavega bogastva?).

POZIVAMO VSE MOŽE, FANTE, SINOVE, DELOVNE ORGANIZACIJE, OBČINE ETC., NAJ UKINEJO 8. MAREC TAKO, DA GA RAZTEGNEJO TUDI NA VSE DRUGE DNEVE V LETU!

POZIVAMO VSE ŽENE, MATERE, DEKLET, DA SE ODPOVEDO SVOJEMU PRAZNIKU IN LASTNEMU PONIŽANJU!

M. DOLAR

ŠTUDENTSKI LIST TRIBUNA

LJUBLJANA

LETNIK XX

CENA 1 N-DIN

MAREC 18

ROLAND BARTHES

ROMANI IN OTROCI

Ce naj verjamemo Elle, ki je združila pred kratkim na eni sami fotografiji sedemdeset romanopisk, tvori pisateljica zanimivo zoološko vrsto: brez reda porojena romane in otroke. Naznanjajo nam na primer: Jacqueline Lenoir (dve hčerki, en roman), Marina Grey (en sin, en roman), Nicole Dutril (dva sinova, štirje romani), itd.

Kaj naj bi to pomenilo? Tole: pisanje je slaven, vendar tvegan posel; pisatelj je „umetnik“, priznana mu je določena pravica do boemstva; ker je dolžen, vsaj v Franciji, po Elle, dajati družbi smisel njene zdrave zavesti, mu je treba dobro poplačati njegove usluge: na tiho mu je dovoljeno živeti malce osebno. Vendar pozor: naj ženske ne mislijo, da lahko od te zveze kaj pridobijo, ne da bi bile prej potisnjene v večni položaj ženskosti. Žene so na svetu zato, da dajejo mošcem otroke; naj pišejo kolikor pač že hočejo, naj svoj položaj oplešujejo, v glavnem pa naj pazijo, da iz njega ne izstopijo: naj njihove biblične usode ne moti napredovanje, ki jim je bilo dovoljeno, obenem pa naj plačajo davek svojega materinstva boemstvu, ki je naravno povezano z življenjem pisatelja.

Bodite torej hrabre, svobodne; ugajajte možu, pišite kot on, nikoli pa se mu ne oddaljajte; živite pod njegovim nadzorstvom, nadomestite svoje romane s svojimi otroci. Tvegajte malce svojo kariero, toda hitro se vrnite v svoj prejšnji položaj. Roman, otrok, malo ženskosti, malo zakona, privežite dogodiščino umetnosti na trdne temelje ognjišča – oboje bo od tega nihanja mnogo pridobilo. V snovi mita se dogaja medsebojna pomoč vedno plodno.

Muza bo na primer dala vzvišenost ubogim gospodinjskim dolžnostim, v zameno pa, kot zahvalo za to dobro delo, ponudi mit rodosti muzi zaradi svojega spoštovanja okras, ki se dotika otroške sobe; Tako je vse dobro v najboljšem vseh svetov – v svetu Elle: naj bo žena zaupljiva, naj pristane na to, da so moški bolj ustvarjalna bitja. Tako naj se mož kar pomiri, žene mu ne bodo povzdignili preveč, ostala bo po naravi razpoložljiva bitje. Elle hitro preigrava Molierovski prizor: pritrjuje na eno stran in odkimava na drugo, prizadeva si, da ne bi žalila nikogar. Elle govori ženam kot Don Juan med dvema kmeticama: Prav toliko ste vredne kot možje; in mošcem: vaša žena ne bo nikoli nič drugega kot žena.

Najprej se zdi, kot da mož pri dvojnem porodu ne bi bil prisoten, zdi se kot da bi se otroci prav tako kot romani pojavljali sami od sebe, pripadajoč samo materi. Kratkotomalo s tem, da lahko vidimo v istem oklepaju sedemdesetkrat literarna dela in otroke, bi lahko mislili, da so vse to sadeži domišljije in sanj, čudežni produkti idealnega razmnoževanja z neoplojenimi jajčeci, ki bo dalo ženi obenem balzaško veselje do ustvarjanja in nežno veselje materinstva. Kje je torej na tem družinskem spisku mož? Nikjer in povsod, kot nebo, obzorje, avtoriteta, ki obenem določa in vsebuje pogoje. Takšen je torej svet Elle: ženske so vedno homogena vrsta, konstituirano telo. Mnogo jim je do njihovih privilegijev, še bolj pa so zaljubljene v svoje suženjstvo; mož nikoli ni prisoten notranje, ženskost je čista, svobodna, močna. A vendar je mož vse naokoli, pritiska z vseh strani, daje bivačnost: vedno je že kreativna odsotnost, tista Racinovskega boga: svet brez moških, toda ves sestavljen po moškem pogledu. Ženski univerzum Elle je, če smo natančni, univerzum ženske sobe.

V vseh poizkusih Elle je to dvojno gibanje: zapreti žensko sobo in pustiti ženo znotraj. Ljubite, delajte, pišite, bodite pisateljice ali poslovne žene, a ne pozabite nikoli, da mož obstaja in da niste narejene kot on. Vaš ukaz je svoboden s pogojem, da je odvisen od njegovega. Vaša svoboda je razkošje; ni mogoča, ne da bi prej spoznale zahteve svoje narave. Pišite, če želite; vsi bomo tega zelo veseli, vendar pa ne pozabite proizvajati tudi otrok, kajti takšna je vaša usoda. Jezuitska morala: zбогајte se z moralo svojega položaja, nikoli pa ne popustite dogmi, ki ga utemeljuje.

Iz knjige: Roland Barthes: Mythologies

Prev.: 2 MP

Končno so prišli v javnost tako dolgo pričakovani osnutki novih ustavnih amandmajev, ki naj bi pripomogli k reformiranju družbenopolitičnega sistema v celoti. Po besedah tovariša Kardelja naj bi bile nove ustavne spremembe nadaljnji korak naše revolucije. Naša revolucija je socialistična revolucija in tako naj bi to bil nadaljnji korak k izgradnji socialistične družbe. Socialistično družbo si predstavljamo kot skupnost svobodnih in enakopravnih ljudi in to ne zgolj formalno, temveč tudi dejansko. Zato so vzmenirljivi nekateri pojavi, ki te spremembe, ta naš korak naprej spremljajo. To so nekateri komentarji in izjave o sedanjih spremembah. Tak primer so razprave o osnutku 23. amandmaja, ki govori o osebnem delu. Nedvomno je potrebna neka stopnja pragmatizma, ki pa v tem amandmaju ni natančno razvidna. Zato in pa ker je za vsak predpis mnogo pomembnejše, kako se izvaja kot, kot kako je zapisan ne nameravam razpravljati o vsebini tega amandmaja. Zanimivo pa je poročilo Zdravka Iliča s seje skupščinske komisije za revizijo zakonov s področja osebnega dela o osnutku ustavnega amandmaja. V poročilu namreč piše, da „so prišla na dan malce ekstremistična mnenja o tem, da bo narava socialističnega sistema okrnjena, če bomo v tolikšni meri priznali pravice na podlagi lastništva.“ To pa je že malce bolj resno. Malce ekstremističen je sam po sebi zelo čuden in nerazumljiv pojem, ki lahko pomeni vse od nekonvencionalnega centrizma do ekstremizma, ki ga je še malo. Če nekoga označimo za ekstremista, je to že zelo huda stvar, ekstremizem je namreč pri nas lahko tudi kazniv (kdor se želi o tem bolje informirati, naj piše na naslov Vladimir Mijanović, zaprt nekje tam doli na jugu, kakor zemljepisno opredeljuje ta prostor tovariš Jaša). Kakšne je sploh mogoče, da je v družbi, ki se imenuje socialistična, nekdo, ki se boji za socialistični sistem, ekstremist. Ekstrem je lahko le položaj, ki dopušča, da do takega strahu pride. Po drugi strani pa ni ekstremist tovariš Orlič, ki kakor bi lahko sklepali po izjavi, citirani v Delu, dvomi v uspešno združeno delo. Zaskrblijujoče je takšno opredeljevanje ljudi po kriteriju za ali za s pridržki tudi zaradi izjav s seje predsedstva ZKJ, da bomo po tem, kako kdo razpravlja, videli, kdo je kdo. Tam smo tudi slišali, da je potrebna v razpravi predvsem enotnost. Čemu sploh razprava, če je tisto, kar potrebujemo, enotnost. Tu mi prihaja na misel izjava sedanjega ameriškega podpredsednika Spira Agnewa: „Naš cilj ne sme biti enotnost, ker se sicer lahko zgodi, da bomo dosegli enotnost, a ostali na mestu.“ Možno ima celo prav, na žalost pa ni mogoče zvedeti – kakor pri vseh politikih – kako resno je mislil s to izjavo. Ne vem, čemu naj bi bila potrebna enotnost že od samega začetka, saj je ravno raznolikost in bogastvo mnenj bila vedno značilnost leveice in prepričljiv je odgovor Marcusea: Pravijo, da je levice razdeljena. Levice je vedno bila razdeljena. Samo desnica je enotna, ker nima idej, za katere bi se borila. V nasprotnem primeru nam postane razumljiva pobožna želja podpredsednika Agnewa, da bi zamenjal neukrotljive ameriške radikale za ortodoksne komuniste. Ko je to izjavil, je imel vrli Spiro sicer v mislih ruske komuniste, toda nacionalnost ni bila tista kvaliteta, ki si jo je takrat zaželel. Ne bom se zadrževal ob poskusu tovariša Kocijančiča, da bi kanaliziral razpravo o ustavnih spremembah, ker smo ga v Tribuni že hamersusali.

VLADIMIR SIMIC

HOČEMO V FEDERACIJO

Mala država na jugu Evrope je še enkrat dokazala, da je enakovreden partner največjemu svetovnemu kolosu. Politika miroljubne koeksistence je spet slavila zmago. Sam Nixon nam je moral ponuditi roko:

„Romunija in Jugoslavija sta s svojo politiko izpričali željo po pristranskih odnosih z ZDA, in sicer na podlagi recipročnosti. Odnosi med tema dvema državama in ZDA se še naprej izboljšujejo, ker razsežnost in ritem teh odnosov določata v prvi vrsti oni dve. Za to imamo popolno razumevanje. Tudi druge države v vzhodni Evropi, ki bi želele boljše odnose z nami, bodo prav tako naletele na naše razumevanje. Pomiritev v Evropi služi miru. Tako Romunija kot Jugoslavija pozdravljata privatni kapital kot koristen za njun gospodarski razvoj in kot element, ki je v skladu z njuno nacionalno politiko. Zato bom kmalu zaprosil kongres, naj me pooblasti, da razširim državam jamstva tudi za ameriške privatne investicije v teh dveh državah. To bo v korist obeh stranema.“

Glede na to, kako prijazno smo sprejeli tovariša Nixona in kako z veseljem gledamo na ameriški kapital pri nas, predlagam, da z enim udarcem pobijemo dve muhi. Ponižno in prijazno zaprosimo tov. Nixona in morda nas bo voljan sprejeti za dvainpetdeseto zvezno državo. Poskrbljeno bo za naše gospodarstvo, pa tudi dileme naše zunanje politike bodo rešene.

J. Z.

I. Z. ČIČAK

Javnost je obsojena na potrošnja senzacija in histerije. Masovni mediji nam to vrsto blaga vsilijo. Tako so izkoristili tudi slučaj I. Z. Čička. O Čičku so časopisi več pisali kot o imenovanju novega predsednika vlade. Vendar nam ni bilo jasno, ali je Čičak res predstavnik študentske množice ali samo neke klike ali pomeni izvolitev Čička za študenta prorektorja novo afirmacijo ali samo eskalacijo nacionalizma. Ob takih domnevah je sklenilo uredništvo Tribune povabiti na razgovor samega Čička. Pričujoči zapisi so nastali po razgovoru na Tribuni, petega marca.

ČIČAK

Sedeli smo vsi tiho in razgovor se nekako ni mogel sprostiti. Ivan Zvonimir Čičak pa je govoril in mahal z rokami in si pod mizo seževal čevlji.

Metal nam je v obraz stvari, ki jih ne moremo zanikati – o smrdljivi hrani v zagrebški študentski menzi, o revščini nekaterih pokrajin v Hrvaški, o študentski organizaciji in vedno bolj jasen je postal njegov položaj.

Čičak je tipična „funkcionalna“ politična oseba. Njegov manevrski prostor je jasen in določen. Čičak nima programa in ga ne more imeti. Temelj in prostor njegove akcije je prostor, ki ga je izpraznila partija. Točneje, partija ga je napolnila s svojimi napakami, s svojimi paranoidnimi rešitvami, s svojimi polovičarskimi odločitvami. Tu je prostor za ljudi, kot je Čičak. Njegovo izhodišče ni nacionalizem, katolicizem, klerikalizem. Njegova politična podlaga je pozitivistično manevriranje, on sam (in njemu podobni) je obsojen na večno capljanje, korak za partijo. Čičak nikoli ne more prehiteti svojega zasledovanega. To bi bila obenem njegova politična smrt.

B. C.

Potem ko se je debata razlezla na nebitvene provokacije in je nestrpnost rasla, se je dalo vedeti, da je razgovor zaključen. Vodja je izgubil nit ali pa se vrnil ni moglo več. Dialogi so se privatizirali. Tudi Zvonimir Čičak je nosil krivdo za to. Izključena je bila možnost konstruktivne debate, ker je šlo samo za prepričevanje. V spretne stroju govornišva je vsak argument ali miselnja operacija nalezla na mešanico demagogije, samozavesti in trme. Razgovor se je končno moral tako končati.

V razgovoru s Čičkom, zagrebškim prorektorjem študentom, se ni razkrilo nič novega. Konkretnost izvolitvenega procesa se je razpredla kot utrjujejoče tekmovalje dveh tehničnih strankarskih aparatov, ki sta v boju pristala na fair ali nefair odnose, na nekako parlamentarno igro, kjer je razplet nepomemben, ker bo tako ali tako nezadovoljiv za del udeležencev. Le da si je ena stran lastila legitimnost, druga pa je računala na podporo psevdopolitiziranih množic. Torej – nič novega. Prorektorjev nagovor je tako zvenel pomirjujoče – položaj se usmerja v konstruktivno smer, samo zajeti je treba naraščajočo politizacijo v aparatu koristnosti, ki ga v tem primeru sestavlja nacionalni interes, nekakšen postulat, ki je v ozadju vsakega političnega prepira, etiketiranja in tako dalje.

Pričakoval sem, da bomo oblezli tri bolj ali manj obsežne probleme: „fenomen“ Čičak v njegovi pojavnosti obliki, nacionalno vprašanje in odnos zagrebških študentov do federacije ter reformo univerze. Vse skupaj pa je samo osnova za polemiko,

kjer bi tudi mi lahko določili naše razmerje in naš odnos do hrvaškega študentskega gibanja. Pričakoval sem tudi, da bo Čičak odgovoril na ta vprašanja jasno in z vsaj nekaj doslednosti. Pa se je izkazalo, da je sedanja garnitura študentskega vodstva, ki počasi in vztrajno spodriva osnovo prejšnji, prepustila glavo nekemu zunaj sebe; da je to hrvaški CK in republiško vodstvo, ni naključje, ni pa tudi pomembno.

Volitveni spopad in posledice so pokazali grozljiv legalizem, nasadanje pravilom navidezne demokracije, h kateri teži tudi slovenska politična situacija z Univerzitetnim komitejem in Izvršnim odborom Študentske skupnosti vred. Znotraj ZS Hrvatske se torej odvija spopad med unitaristi in nacionalisti, označitev nasprotij pa je čisto pragmatična. To je tudi priznal Čičak, ki brezglavo obsoja nekatere pojave unitarizma in birokratizma, na drugi strani pa priznava, da dobiva (zaradi tega, ker ni skrajnej) tudi sam podobne očitke. Vrednotenje je torej podrejeno veliko ostrejši diferenciaciji, ki poteka zunaj študentske skupnosti in njene formalne organizacije. V kontekstu postregega hrvaškega nacionalizma je sedanja položaj v študentski organizaciji videti farsen in parcialen. Čičak pristaja na tovrstno politično manipulacijo, ker vidi v izenačitvi z nacionalno politiko rešitev mnogih vprašanj, ki jih republiška vlada doslej še ni rešila (gmojni položaj študentov, razvoj revnih pokrajin, odnos do federacije in še drugo). Zdi se mu, da je treba iskati krivice za tak položaj zunaj sedanjega političnega vodstva.

Ne bi hotel govoriti o tem, kakšno mora biti študentsko gibanje, treba pa je pregledati vse akcijske postulate, iz katerih izhaja Čičak in politično ozadje, ki mu je omogočilo izvolitev.

a) Po reakcijah, na katere naleti kritika hrvaških razmer iz drugih republik, je videti, kakor da je nacionalizem zgolj notranja zadeva, v katero se ne sme nihče vtikati.

b) Zdi se, da bo sporazum med republiškim vodstvom in študentskim gibanjem omogočil hitrejšo reševanje perečih vprašanj.

c) Sedanja politična situacija, v katero je ujeta tudi ZSH, je dovolj demokratična in zrela, tako da radikalna kritika, ki ji ruši temelje, ne bi imela nobenega smisla. Celotno krajno nacionalizem kot kritika je nezaželen.

d) Narodnostna emancipacija je osnovni problem federacije.

e) Birokracija je predvsem rezultat unitarizma. Zal se nismo širše dotaknili univerzitetne reforme, toda iz vsega se je dalo sklepati, da tudi tukaj ni nič novega, nič takega, česar se ne bi dalo izvesti iz prejšnjega.

Torej tako, tovariš Čičak. Zdi se, da si v tem trenutku samo še študent filozofije z lepim znanjem govornišva in kupom demagoških prijemov, primeren za mesto prorektorja, ki so ti ga izbojevali tvoji predhodniki, primeren zato, ker drugačnega človeka nekdo ne želi. Mislim, da si pozneje v pogovoru rekel, da je mesto prorektorja nepolitično. Verjetno sklepaš, da je univerza nepolitična ustanova. Čeprav si protagonist kompleksnega dogajanja, nisi za nas pomemben v nobenem primeru. Mogoče je bil obisk v Ljubljani želja po potrditvi, vendar si tega ne moremo privoščiti. Težo jezika na tehničnici je za nas izumila prejšnja Jugoslavija (ki je bila nekoč tudi nova, bi lahko kdo pripomnil) in je slovenski študentje nočemo sprejeti. Povojne nacionalne birokracije so izkoristile narodnostno vprašanje za svoje namene; v birokratizaciji naše družbe torej ni slučajno, da so prav narodnostni odnosi osnova večini konfliktov. Vik in krik zaradi navideznih vprašanj odvrta javnost in politične organizacije od pravih, osnovnih problemov, kot so razvijanje zaostalih pokrajin, pošteni odnosi med gospodarskimi organizacijami, odpravljanje monopolov v proizvodnji, še najbolj pa onemogoča dosledno kritiko ZK. Za birokracijo je odgovoren vsak narod zase, še najbolj pa inteligenca, ki ne sme pristajati na navidezno demokracijo; ni mi treba praviti, da mora stati na razrednih pozicijah (naj mi oprostijo bralci, če je pojem pomensko obremenjen ali pa prazen, slej ko prej bodo tako morali preveriti njegovo vsebino).

Čičkov „fenomen“ se neposredno dotika vloge študentskih zvez v našem političnem sistemu. Tako kot v ZK so tudi študentske organizacije zunaj centrov političnih gibanj. To je tudi spodbilo podporo Damiru Grubišu; zastoj je sedaj obžalovati, kajti zgodilo se je, da se je politizirala večina zagrebških študentov (Zvonimir Čičak je rekel, da 80 %), in to pri nekem psevdokonfliktu. Ni nam znano, kakšna je struktura usmeritev te politizacije, vendar lahko napovemo skorajšen konec, če se kritika ne bo usmerila v bistvene probleme. Začeta spontanost se bo tako ali tako usmerila, pri tem pa bo ovrgla vsak legalizem.

Razgovor z Zvonimirjem Čičkom je samo priložnost, ob kateri želimo poudariti naš odnos do nekaterih pojavov v Jugoslaviji, posebej do zaostre nega nacionalizma, ter do študentskih organizacij. Ne strinjamo se s Čičkovo smerjo, če lahko rečem, kajti odreja se svojemu političnemu ozadju, kakor se nismo strinjali s prejšnjo, ki je živovarila kot študentske organizacije po drugih univerzitetnih centrih, niti se ne strinjamo s hrvaškim političnim vodstvom, ki na račun nacionalizma zase izsiljuje monopole.

MARJAN PUNGARTNIK

POLITIČNA DEFINICIJA NARODNOSTNEGA VPRAŠANJA

Opredelevanje narodnostnega vprašanja je za politiko model njegovega reševanja. Obratno silijo spontane akcije in reakcije na osnovi nacionalizma politiko v ponovno definiranje, ker se spremeni način učinkovitosti; politične institucije odražajo navidezno politizirano in s kritiko ali organizirano opozicijo se ponovno potrdi pragmatično bistvo politične akcije. Kritični subjekt se tako vedno znova ukinja in izginja v identifikaciji s splošnim političnim interesom.

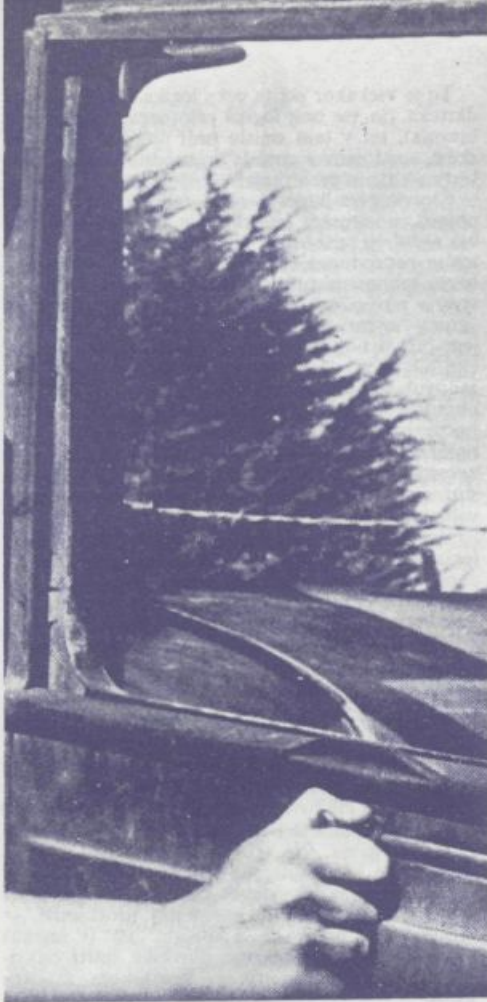
Tako naj bi se malo pametnjakarsko začel moj članek o vlogi nacionalizma v politizaciji študentske populacije. Treba je namreč opredeliti okoliščine, v katerih je reševanje narodnostnih naspotih resničen študentski interes in v katerih se pojavlja kot hoteno prikrivanje resničnih problemov, z drugo besedo, ko je poudarjeni nacionalizem samo sredstvo za dosežanje narodnostno neodvisnih učinkov.

Nacionalno vprašanje je v prvi vrsti politično vprašanje in kot politično ekonomsko. Ni pa res, da je vsako ekonomsko vprašanje politično, čeprav politika vedno znova uporablja tovrstno transformacijo. Jugoslovanska skupnost je morala preživeti že precej takšnih napadov, ni pa videti, da se bo njihovo število zmanjšalo. Unitaristični koncept večnarodne države je taktično vprašanje, nekaka nenormalnost, ki mora slej ko prej podleči diferenciaciji. To bi se tudi zgodilo, če... Tu je nastopil usoden trenutek birokratizacije, ki se je pojavila kot samostojna politična moč. Izenačevanje s splošnim interesom, ki je bil resničen in realen, je birokraciji omogočil hiter razvoj, vendar njeno rojstvo ni posledica unitarizma. Porajala se je namreč v silno zaostalih razmerah proizvodnje, ki je bila krita ne glede na učinkovitost. V tem času smo tudi pričr hromitve kritike kot nadzorstva. Za to pa nosi odgovornost predvsem KPJ kot posebej ljenje ljudske oblasti. Vse njene nadaljnje reorganizacije so samo poskus, da bi si vgradila kritični aparat (vključila avantgardna središča kritike), da bi zagotovila razredni princip opozicije. Jugoslavija je nastopila pot nacionalne diferenciacije, ni pa se uveljavila politična diferenciacija. Njen razvoj zavirajo nacionalne birokratije, vzpostavlja se položaj nacionalnega totalitarizma. V reakciji na popačeni unitarizem se je pojavil popačeni nacionalizem, ki še naprej ohranja unitaristični koncept federacije. V takih razmerah doživlja tudi samoupravljanje kot princip permanentne kritike vedno huje ovire. Birokratski aparat je začel sabotirati samoupravljanje. In tako lahko upravičeno trdimo, da je največji sovražnik samoupravljanja prav boj za ekonomsko emancipacijo jugoslovanskih narodov, geslo, za katerim se je skrila birokracija. Nezmožnost ZK, da bi svoje odločitve sankcionalizirala, je privedla do krize enotnosti skupnosti. Posamična republiška vodstva so si pridobila celo monopol kritike, ki pa je samo vztrajno naštevane tujih napak (pri tem odkrito aludiram na hrvaško vladu in CK). Problem slovenskih hitrih cest je samo potrdil njihovo vsemogočnost, tako kot jo še danes potrjujejo odnosi do nekaterih narodnostnih skupin. „Unitaristični nacionalizem“ (kakorkoli se to sliši paradoksalno) je postal tudi ovira za reševanje manjšinskih vprašanj v sosednjih državah, kar je za narodnostne odnose znotraj države uveljavil kvalitativno različna merila od zunaj državnih.

Birokratske strukture tudi zavestno ovirajo razvoj nerazvitih, ker je samo tako mogoče izkoristiti pridobljene ekonomske monopole. Pri tem izsiljujejo številne carinske olajšave za gospodarske organizacije, ki tako v „toplih gredah“ po mili volji določajo ekstra dobiček. Vzdrževanje navideznega standarda je v zaprti družbi, ki ukinja kriterije učinkovitosti svetovnega gospodarskega razvoja, eno glavnih orodij, s katerimi se da zaslepiti neposredne proizvajalce. Ti izgubljajo orientacijo politične akcije, ker ne morejo dokazati družbenega privilegija birokratije. Radikalni in dostikrat obupni poskusi stavk izgubljajo razredni značaj, prav tako skušajo onemogočiti vsako radikalno akcijo študentskega gibanja. Legalizem je z nepregledno situacijo vplivanja in odgovornosti edini zveličavni način boja. Reforma zamenjuje revolucijo, ker stanja v ničemer ne spreminja. Neuspeh ekonomskih sprememb je dejanska želja nacionalnih birokratij, ki so spremenile dogajanja v čekajih in skupščinah v politično igro.

Študentsko gibanje stoji tako pred zapleteno nalogo. Kako znova vzpostaviti razredni princip kritike? Tega preko institucionaliziranih vodstev ni mogoče doseči. Niti ne preko organizacij ZK na univerzah. Podpirati je treba vsako dejanje, ki izraža razredni interes, pa naj so to stavke ali junjska gibanja. Kritizirati je treba študentske organizacije, ki so sklenile tih sporazum z republičnimi vodstvi in se zavzemajo zgolj za občasne izboljšave. Kritizirati je treba končno tudi ZK, SZDL, informativne medije, vsiljevanje drugotnih vprašanj, nesistematičnost izobraževanja, kromosomsko nezrelost zakonodaje... Kako naj končno zamenja razredni princip boja mini golf v študentskem naselju?

MARJAN PUNGARTNIK

Zbor komunistov pravne fakultete je zahteval od Sekretariata ZK Pravne fakultete v Beogradu, da v odprtem pismu obsodi stališča, ki jih je Janez Kocijancić izrekel v intervjuju, ki je bil objavljen v Politiki od 16. II. 1971.

V ČIGAVEM IMENU GOVORI TOVARIS KOCIJANCIC

Spoštovani tovariš Kocijancić, dovolite nam, da se ne strinjamo s stališči, ki ste jih kot predsednik ZMJ izrekli v navedenem razgovoru.

Ce ne nasprotujete dejstvu, da so študentje, s tem pa tudi njihova organizacija – ZSJ, integralni del mladine oziroma ZMJ, potem vzemite na znanje, da komunisti – študentje Pravne fakultete v Beogradu z vami ne delijo mnenja v zvezi z oceno političnega trenutka, v katerem se SFRJ danes nahaja. Strinjamo se, da bodo imele spremembe v političnem sistemu in organizaciji državne oblasti daljnosežne posledice za našo SAMOUPRAVNO SOCIALISTIČNO SKUPNOST, ne strinjamo pa se z Vašim pogledom na odsotnost trenutka, iz katerega izhaja, da SFRJ, organizirana kot zvezna država, ne more več obstajati. Koncepte o zvezi držav so prisotne v določenih grupacijah naše družbe, vendar kolikor vemo, ne med mladimi ljudmi, v imenu katerih Vi govorite. Zato se nam zdi zelo čudno, od kod Vam ideja o zvezi držav, razen kolikor niste pomešali dva povsem različna pojma v politični teoriji in praksi: ZVEZNO DRŽAVO (FEDERACIJO – kar je SFRJ) in ZVEZO DRŽAV (KONFEDERACIJO – kar predstavlja prešlo zgodovinsko tvorbo). Posebno smo kot študentje prava razočarani, da Vi kot naš kolega kažete določene znake negotovosti pri teh pravno-političnih kategorijah. Če smo se zmotili v predpostavki, da Vi ne razlikujete teh dveh pojmov, se Vam opravičujemo, Vam pa še bolj zamerimo, da zastopate takšno koncepcijo v imenu mladih.

Kot člana Koordinacijske komisije za izdelavo ustavnih amandmajev Vas sprašujemo, ali je treba Vašo izjavo, naj „Jugoslavijo preuredimo v zvezo držav, v zvezo socialističnih držav – nosilec polne nacionalne suverenosti in državnosti“ treba razumeti tako, da naj se Jugoslavija konstituirajo kot konfederacija, formalno pa še naprej ostane federacija. Ali se bo vprašanje mednarodnih odnosov rešilo tako, da se jih dvigne na nivo meddržavnih odnosov?

Iskreno dvomimo, da je Vaša izjava, čeprav izrečena v imenu mladih, odraz misljenja konstatacije in polne podpore mladine. Po svoji funkciji ste dolžni spremljati in poznati mnenja članov organizacije, na čelu katere se nahajate. Iz Vaših izrečenih stališč se nam ponujata dva zaključka. Ali ne poznate dovolj mnenja članov ZMS v zvezi s temi vprašanji ali pa ga poznate in ga javno ne izražate. Če je res prvo, potem ima Vaš izpad birokratski prizvok. Če pa drži drugo, potem si bomo dovolili razumeti, da zastopanje tega, kar mislijo mladi, ne zagotavlja Vam, tovarišu Kocijanciću, nadaljnjega napredka v političnem življenju.

S tovariškim pozdravom
Sekretariat ZK Pravne fakultete
v Beogradu

ZVEZA MLADINE – NJEN PRAVI OBRAZ (I)

ORGANIZACIJA, KI JE NI

Mladinci in mladinke, stari od 14 do 27 let, so po statutu Zveze mladine njeni člani. Formalno je torej vsa mladina vključena v organizacijo. Vendar pa je stvarnost drugačna in tega se zavedajo tudi vodstva Zveze mladine, ki za dejansko članstvo oziroma kriterij jemljejo aktivnost. Tako Zveza mladine lebdi nekje med množično in kadrovske organizacije, svojega mesta med tema tipoma družbenopolitičnih organizacij pa ne najde.

Pred seboj imamo torej na papirju izredno močno in številčno članstvo, ki se pa večinoma niti ne zaveda, da je včlanjeno v Zvezo mladine. Na to dejstvo jih spomni samo proslava ob sprejemu v ZM, ko jim je kakšen mladinski funkcionar podelil značke in izkaznice, vmes pa jih je tovarišica učiteljica opozarjala, da naj se vedejo dostojno vsaj to uro, potem pa da bo ta cirkus itak končan in bo pouk lahko mirno tekel dalje.

Sicer pa je aktivnih zelo malo mladincev, namreč politično aktivnih. V Ljubljani sami lahko z mirno vestjo to število zaokrožimo na nekaj sto, pa tudi drugje ni dosti drugače. Poraja se vprašanje, čemu potem vsa ta mogočna organizacijska struktura s predsedniki, predsedstvi, konferencami, ko pa imamo v večini aktivov le nekaj aktivnih ali pa nekaj žrtev, ki so se zaradi tradicije, zato da bi se zadovoljilo splošnim navadam in zahtevam političnih forumov, morali oprijeti svojih funkcij in jih potem izvajajo slabo ali pa dobro, vsekakor pa kot odraz razmer.

Posledica takega stanja je ugotovitev, da Zveza mladine pravzaprav ne predstavlja pravih interesov mladine, pač pa morajo mladinska vodstva slejkoprej te interese vsaj navidezno zastopati. Tako se Zveza mladine vključuje v obstoječi družbenopolitični sistem in za opravičilo lastnega obstoja zagovarja nekatere interese mladine. Vprašanje pa je, ali jih zagovarja dovolj pogumno ali pa vse ostaja na nivoju konferenc, razprav in posvetovanj. Potem pa, ko so neki zelo načelni sklepi sprejeti, se mladinski funkcionarji oddahnejo in preidejo na naslednje področje. Včasih se mi zato zazdi, da se gremo pri nas nekakšno neohegeljanstvo, reševanje problemov v duhovni sferi, v bistvu pa papirnate vojne.

Ce pa ni stvarnih rezultatov ali pa poguma nastopiti nekonvencionalno in se zavzeti za tisto, kar mladino dejansko prizadeva, pa naj je to stara šola, ki se ruši dijakom na glavo, ali pa (ne)načelnost naše zunanje politike, potem se ta mladina odvrne od take Zveze mladine. Zvezi mladine uspevajo manifestacije in konference ne nazadnje tudi zato, ker so med šolskim ali delovnim časom in direktorji šol v strahu za svoje stolčke dijakom dovolijo manjkati pri pouku, v podjetjih pa pogledajo in rečejo, da naj pač delegati gredo... Kje pa dejansko stoji Zveza mladine, se je pokazalo ob akciji zbiranja podpisov za češke intelektualce v ječi in še kdaj, ko so tudi mladinci po aktivnih organizirali zbiranje podpisov, vendar mimo Zveze mladine. Zveza mladine je tu stala ob strani ali pa capljala za dogodki ter poslušno čakala na mnenje tistih, ki že vedno, kako je in kako ni prav.

Potem nas seveda ne preseneča neodzivnost mladine na razne razprave, ki jih organizira Zveza mladine. In še manj to, da je v aktivih včasih težko najti predsednika, da ne govorimo o vodstvu. In potem tudi ni čudno, da je ZM taka, kot je, in da ne more biti drugačna.

Mladina ni nezainteresirana, toda v takih pogojih ji je pridevek nezainteresiranosti vsiljen.

Poskusi, da bi spremenili situacijo (ne samo v vodstvih – kajti to spominja na pravljice, ko namesto slabega kralja pride dobri, sistem pa ostane isti, na kar radi pozabljamo) se ponavadi končajo klavarno, ali pa resignirani mladinec končno pride do spoznanja in funkcije v Zvezi mladine izkoristi ter spremeni v prvo stopničko svoje bodoče svetle birokratske kariere.

Ugotovimo lahko samo, da Zveza mladine predstavlja enega od nosilcev našega sistema, ki mu do popolnosti manjka še zelo mnogo pa čeprav nam ga kot takega predstavljajo. Tako je ZM ne organizacija mladine, pač pa neka struktura v našem družbenopolitičnem sistemu. In da bi pomagali napraviti ta sistem boljši, se je treba angažirati, zavestno delovati. In prispevek, ki bi pomenil povzročanje krize v Zvezi mladine ter soočenje s stvarnostjo, ne bi bil niti tako majhen in nepomemben.

MLADEN ŠVARC

LI: GIKA NEKE AGRESIJE (LAOS in APOLLO XIV)

V svojem namenu kot v svojih metodah se zdi kapitalizem popolnoma racionalen... Toda izrečena je nova kritika, ki pravi, da je moderna industrijska družba iracionalna.

John K. Galbraith,
2. februar 1971

Hočejo nas prepričati, da ni neposredne zveze med intervencijo ameriških in saigonskih čet v Laosu in realizacijo programa Apollo XIV. Mnogi odločno zanikajo kakršnokoli zvezo med obema dogodkoma, imajo jo za izmišljeno, neutemeljeno, nesmiselno. Hočemo dokazati nasprotno. Radi bi pokazali, da je dejanskost naše zdajšnje planetarne blodnje prav v tej in takšni zvezi.

Racionalizem svetovnega kapitalizma ne temelji v različnosti ideologij, v katere se zakrivajo posamezne politične strukture. Racionalizem planetarnega procesa kapitala (racionalizem njegove ohranitve in ponovitve), ki se vrši v svetu „dela“, v svetu moči in volje do moči, v svetu totalne proizvodnje, ni v različnosti ali celo diametralni nasprotnosti idej, interesov, ideologij, politik, ampak v istosti njihove ekspanzije v predani svet, v istosti njihovih interesov, njihove moči oblasti, v istosti njihove logike in „logije“, ki je „logija“ nekega univerzalnega sistema, „reda“, se pravi logika svetovnega planiranja, načrtovanja, obvladovanja. To je logika vsesvetovnega „izbruha“ znanosti (tehnice-logika kot tehnologija): logika planetarne tehnike, ki kot realizacija in radikalizacija tiste razsežnosti heglovskega mišljenja, ki se izpolnjuje v „rezultatu“ in „absolutnem vedenju“ kot znanosti, predstavlja dovršeno, tostransko/realno metafiziko in je kot taka heglijanizem brez primere, se pravi: heglijanska, „marginalistična“. Novodobna planetarna tehnika (v svojem bistvu brezsmotna, brezciljna, nesmiselna, ... „plodišče“ lastne istosti: brezplodno samohotenje, samoponovitev) je kot takšna, kot marginalistična, akcidentalna, v svoji vsakodnevni dejanskosti: ubijalska, „kruta sila smrti“, se pravi psihična in biofizična smrt človeškega bitja, ki razširja množično topo, interno, služno zavest – brez – posebnosti in vodi v genocid.

Tehnika (ki je ne smemo razumeti v njenih tradicionalnih razsežnostih, ampak kot realizacijo dva tisoč let trajajočega zahodnjaškega mišljenja in prebivanja, ki je v svojem bistvu logično in logocentrično), je kot „središče“ in plodišče novodobnega svetovnega dogajanja, središče in plodišče ekonomije (politike) ideologije ter njenega izvrševanja (vojna, ubijanja, nasilna smrt) tisto dejansko jedro današnje zgodovine, ki po eni strani povezuje njeno lastno ekonomsko stabilizacijo po drugi strani pa omogoča višje znanstveno-tehnične ekspanzije. Stabilizacija kapitala se dosega s sproščanjem težke (vojne) industrije, s „porabo“ vojnega materiala: za žrtvovanje ljudi, z zničevanjem človeškega bitja. Konkretni posamezniki s svojo fizično smrtjo potrjujejo in perpetuirajo „kolo“ kapitala ter njegov pogon. Na ta način postanejo nepomembne accidente v procesu samoočistitve človeškega bitja, novodobnega svetovnega znanstveno-tehničnega bivanja: „agencijski“ kapitala (in tehnice), ki s svojo smrtjo omogočajo samohotenje in samooplajanje tehnike, njeno brezbržno in nesmiselno istost, njeno grozečo in grozljivo, nično in ničujočo blodnjo.

Tehnika in tehnologija torej nista več nikakršno sredstvo, ki omogoča oblast kapitala in njegovo razširjanje, ampak hodita svojo pot: pot neprestane, neprekinjene samoponovitve, ki jo omogoči kapital (ekonomija), se pravi tudi politika kot njegova ideologija.

Kapital ni več samo – cilj, ampak sredstvo za „logijo“, za samorazvoj tehnike, se pravi tehničnega procesa dela v epohi znanstvene zgodovine.

Ugotovimo torej lahko, da sta program Apollo XIV (njegova realizacija), in intervencija ameriških čet v Laosu v neposredni zvezi, saj sta rezultata istega jedra (vpisujeta se v „plodišče“ iste mašinerije), istega središča, ki upravlja, vodi, planira, „zasega“ in obvladuje pričujoči svet in pričujočega človeka, njun dogodek, njuno bitje, bivanje. Program Apollo XIV kot najvišja možna manifestacija neke znanstveno-tehnične ekspanzije (sistema, mašinerije), neke pospešene tehnologije, ter genocid Laoskih prebivalcev, ki pomeni stabilizacijski ukrep neke radikalizirane ekonomije, se nahaja v istem.

*Neke univerzalne proizvodnje, ki kot bistvo kapitala (oziroma kapitalizma) (tako na V kot na Z) predstavlja bistvo znanstveno-tehnične ekspanzije v svet, ki ga živimo: v radikalizirani svet dela, svet brezbržne, ubijalske tehnologije, ki se vse bolj ureja in vse bolj dokončno in nepreklicno/gotovo sistematizira.

Tu je vsekakor skrita neka logika zahodnjaškega človeka (in vse bolj logika celotnega planetarnega bivanja), ter v tem smislu tudi njegova zgodovinska, zgodovinska „usoda“: „usodnost“ njegovega bivanja, bitja in prebivanja.

Človek biva danes v svetu tehnološke moči in oblasti, v katerega se vključuje in ki ga omogoča vsa sodobna znanost in ideologija ter stvarja na ta način neprodoren establishment. Moč/oblast svetovne tehnostrukture postaja vse bolj absolutna in stvarja nov odnos med močjo in služnostjo, med „gospodarjem“ in „hlapcem“, odnos, ki je v svojem bistvu bolj zaostren, kot je kdajkoli v zgodovini bil, pa vendarle (kot še nikoli) „omogoča“ (?) zadovoljitev človekovih potreb in „sprošča“ (?) občutek svobode in strasti osvobojenosti. Tako se onemogoči tudi tisto možno premag(ov)anje tehnološke moči, ki je bilo še do nedavnega skrito v zavesti, ne-svobode in ne-zadovoljstva, v zavesti služnosti, ponižanosti, izkoriščanja ter njihovi revolucionarni negaciji.

Vse bolj se razširja topa, služna, inertna, zideologizirana zavest, ki „iz prepričanja“ pristaja na dano, na obstoječe, na kruto igró smrti, ki jo diktira tehnologija planetarnega časa, njena ekonomija ter njuna ideologija. Človekovo mišljenje postaja tako vse bolj neodpornó afirmativno, individualno ni več sposoben kontrolirati celote informacij, ki so bistvene za njegov obstoj. Tu seveda ne

govorimo iz nekega vneprej – določenega bivanja človeka, katerega resnica nam je prezentna, gotova, dana, ne govorimo v imenu neke nekritične, nedomišljene „humanistične“ ideologije in ne postavljamo za cilj osvobodeno zavest kot tako, ker se zavedamo nezadostnosti: samozadostnosti takšnega postavljanja. Ne, govorimo v imenu najbolj „gole“: če hočete najbolj telesne (v najpolnejšem pomenu besede) eksistence človeškega bitja, proti njegovemu razničenju, v imenu biti, proti smrti.

Zato „iz“ preproste, a gotove, „iz“ (v imenu) nasilne, nesmiselne, krute človeške smrti odklanjamo program ameriškega vesoljskega raziskovanja.

A. M.

DUŠAN MAKAVEJEV:

PROSIM, DA VEDNO KO OPAZITE, DA NEKAM VODIM ALI DA O ČEMER KOLI UČIM, POSUMITE VAME

Beograjski „STUDENT“ je v 4. številki pod naslovom: „Čujte, da li imate utisak da nas neko...“ objavil razgovor I. Crnogorskega z Dušanom Makavejevom. Povzemamo del razgovora.

5. V zadnjem času ljudje radi izjavljajo, da je vse nesmiselno; pa tudi filmi se ukvarjajo s problemom splošnega in posamičnega nesmisla. Ali po vašem mnenju obstaja neki konec, neka hierarhija, neki red?

MAKAVEJEV: Industrijska revolucija nas je naučila, da pristajamo na linearno in umetno, na red in hierarhijo, zasnovano na kvaliteti – denarja, sile ali čemur koli sorodnem, tako da ne prepoznavamo več, da je naravni konec smrti in da je edino pravi red tisti, ki se vzpostavlja spontano. Največja laž meščanskih ideologij kot tudi tistih, ki so nastale kot izdajstva revolucij, je, da enačijo spontano z neredom. Milijoni ljudi kot posamični bitji funkcionirajo samo regulativno, zahvaljujoč lastnemu krvnemu obtoku in žleznim sistemom. Lenin je domel, da morajo urejati države mednarodne odnose tako, kot jih medsebojno urejajo ljudje. Na žalost se celo sam ni spomnil, morda zato, ker je bil preobremenjen z velikanskimi zgodovinskimi nalogami, da se tudi sama revolucionarna socialistična družba lahko organizira tako, kot je organiziran vsak posamezen človek: spontano, organsko. Zato ni razumel delavske opozicije, ki je verjela v možnost, da delavci sami upravljajo gospodarstvo brez partije in birokracije, kot tudi ni razumel idejo o svobodni ljubezni kot konstitutivnem elementu nove socialistične družbe.

6. Studirali ste Wilhelma Reicha in njegova stališča o revoluciji in seksu. O tem govori tudi vaš najnovejši film „Misteriji organizma“. Kako pomembna je danes Rajhova misel za nas in za ostali svet?

D. MAKAVEJEV: W. Reich je bil predvsem revolucionarni zdravnik. Njegova vizija moderne medicine ni priznava dualizma telesnega in duhovnega. Najnovejše raziskave rakastih obolenj odkrivajo psihične komponente nastajanja tumorja in celo možnost, da bi raka zdravili s pomočjo psihiatrije, o čemer je Rajh govoril in delal eksperimente že pred več kot tridesetimi leti. Razumljivo, kot zdravnik revolucionar je Rajh v lažni normalnosti človeka meščanske družbe prepoznal morbidni proizvod nenormalnega, bolezenskega, nečloveškega, na kratko razrednega sistema. Ena od osnovnih predpostavk ozdravljenja človeštva oziroma možnosti, da otroci kot novi ljudje vstanejo v ustvarjalna bitja, je bila socialistična družba, oziroma – komunistično organizirana družba. To je Reichu pomenilo – družba demokracije dela. Do teh idej je prišel na videz prepozno – konec tridesetih let, ko se je svetovni komunizem po nekakšni čudežni transformaciji spojil s monstruoznim sistemom sibirskih taborišč, v katerih so prevladovali, in to pogosto pozabljamo, prav komunisti. Ko si že enkrat padel v to past, je bilo lažje kreniti v blaznost kot pa v izdajstvo.

9. V okviru FEST-a ste bili selektor filmov, ki so nastali v družbenih konfrontacijah. Povejte nekaj o tem, vašem, delu Festivala.

MAKAVEJEV: Tisto, kar sem o tem želel reči, sem nedavno tega še povedal: na „Konfrontacijah“ je, od „Triumfa volje“ do „Zasede“, od 1933 do 1968 leta, preteklo četrto stoletje ideološke blaznosti. V filmu Leni Riefenstala za od znanja pripadanja ožarjenimi obrazi ni videti mraka in krvi nacionalističnega socializma, ki mu ta film poje iskreno himno. Na drugem bregu, toda v fiziološko isti vrsti samouničujoče radosti, smo recitali „Partija je ruka milionoprista“ in „Jedinka je nula – a šta nula vrijedi?“ ZASEDA je šele začetek naših možnih izpovedi. Med levimi in desnimi skrajnostmi tako imenovane liberalne meščanske družbe samozaljubljenost uživajo nevidni fašizem: blaženost avtomatičnega konformizma... Leve in desne Evrope, Amerike, vsega sveta se je 1968 leta dotaknilo „strašilo“ komunizma: osvobodene biološke energije so trgale maske obstoječih „sistemov“. Pojavil se je, na trenutke, duh Pariške komune in Oktobra – življenje brez boga in oblasti, „život samoupravan“, skupnost ljudi, ki se ne strmujejo svoje nepopolnosti. Filmu so nas obvestili o dejstvih, ki jih ponovno ni več. Politični radikalizem, kaos in seksualnost so ponosno „izven sistema“. Za njih ponovno ni besed, ponovno ni mostov do njih. Po drugi strani: „PERMANENTNI STOJKO“ in „permanentna revolucija“ – pa vendarle so to samo risani filmi!

10. A to ni oviralo mnogih dušebrižnikov, da se, kot lačni volčje na ovco, vržejo na ta del festivala. Še več, doktor Aleksander Kostić se je z vašim programom „ukvarjal“.

Makavejev: Doktor Kostić vnaša, sklicujoč se na paragrafe zakona, v razgovor o seksu in ljubezni v filmu tudi vprašanje: Ali ima državna sila pravico, da se v to meša. Za razliko od dr. Kostića merim, da državi ni treba skilisti ljudem med noge, niti ukvarjati se s tem, pa naj gre za ljubezenski odnos ali za slike le-tega, za prizore, ki so posneti brez zle misli in ki jih drugi ljudje žele na enak način gledati. Obstaja nek tako imenovan srednji predlog, da se svobodno prikazovanje ljubezenskih odnosov dovoli vsem, le mladim ne, kar je povsem licenzerko. Če je komu potrebna resnična informacija o svetu, je potrebna prav otrokom. Otroci se rastejo, zanje je še upanje! Veliko število odraslih je z vzgojo v zgodnji dobi tako zamorjenih, da so povsem pozabili, da ima seks neko zvezo s prijetnostjo in radostjo. Veliko število odraslih je v seksu samo iz dolžnosti, obveznosti ali potrebe, da dosega neki rezultat ali iz strahu – da se ne bi osmešili in osramotili. Tako deformiranemu odraslemu naraščajo zadovoljujejo svobodni filmi neko določeno arhetipsko lakoto. O apetitu tu ni govora. Gola lakota. Desetletja so v tej deželi to lakota, kolikor so le mogle, sanirale knjige dr. Kostića. Ni lepo, da se prav on sedaj jezi na večerni tisk, na knjige in filme, ki so končno prevzeli del njegovega težkega bremena seksualnega prosvetljevanja prav našega tako težko prosvetljivega ljudstva.

11. Ali po vašem mnenju obstaja film z izrazitimi političnimi implikacijami, se pravi – ali je film s takimi implikacijami mogoče imenovati in kategorizirati kot POLITIČNI FILM?

MAKAVEJEV: Kot sami vidite, se paragrafi omenjajo v zvezi s filmi o seksu. To so politično najbolj preganjeni filmi. Jasno je, zakaj je tako. Naravno človeško življenje samo po sebi izključuje politiko. Politika kot posredniška oblast nima kaj iskati v sistemu, ki je uklinil lastnino in oblast. Nas sistem je vsaj nominalno uklinil privatno lastnino, ta se samo še tiho taji v oblast, ki zadobiva značilnosti privatne lastnine. Toda menda bo vendar tudi temu že enkrat prišel začetek konca! Socialno kritične filme in filme, ki se ukvarjajo s političnimi misteriji, lahko le pogojno imenujemo politične filme: to kar je v bistvu prav tako erotično, nemir demistifikacije.

LI GIKA NEKE AGRESIJE (LAOS in APOLLO XIV)

V svojem namenu kot v svojih metodah se zdi kapitalizem popolnoma racionalen... Toda izrečena je nova kritika, ki pravi, da je moderna industrijska družba iracionalna.

John K. Galbraith,
2. februar 1971

Hočejo nas prepričati, da ni neposredne zveze med intervencijo ameriških in saigonskih čet v Laosu in realizacijo programa Apollo XIV. Mnogi odločno zanikajo kakršnokoli zvezo med obema dogodkoma, imajo jo za izmišljeno, neutemeljeno, nesmiselno. Hočemo dokazati nasprotno. Radi bi pokazali, da je dejanskost naše zdajšnje planetarne blodnje prav v tej in takšni zvezi.

Racionalizem svetovnega kapitalizma ne temelji v različnosti ideologij, v katere se zakrivajo posamezne politične strukture. Racionalizem planetarnega procesa kapitala (racionalizem njegove ohranitve in ponovitve), ki se vrši v svetu „dela“, v svetu moči in volje do moči, v svetu totalne proizvodnje, ni v različnosti ali celo diametralni nasprotnosti idej, interesov, ideologij, politik, ampak v istosti njihove ekspanzije v predani svet, v istosti njihovih interesov, njihove moči oblasti, v istosti njihove logike in „logije“, ki je „logija“ nekega univerzalnega sistema, „reda“, se pravi logika svetovnega planiranja, načrtovanja, obvladovanja. To je logika vsesvetovnega „izbruha“ znanosti (tehnološke logika kot tehnologija): logika planetarne tehnike, ki kot realizacija in radikalizacija tiste razsežnosti heglovskega mišljenja, ki se izpolnjuje v „rezultatu“ in „absolutnem vedenju“ kot znanosti, predstavlja dovršeno, totransko/realno metafiziko in je kot taka heglijanizem brez primere, se pravi: heglijanska, „marginalistična“. Novodobna planetarna tehnika (v svojem bistvu brezsmotna, brezciljna, nesmiselna, ... „plodišče“ lastne istosti: brezplodno samohotenje, samoponovitev) je kot takšna, kot marginalistična, akcidentalna, v svoji vsakodnevni dejanskosti: ubijalska, „kruta sila smrti“, se pravi psihična in biofizična smrt človeškega bitja, ki razširja množično topo, interno, služno zavest – brez – posebnosti in vodi v genocid.

Tehnika (ki je ne smemo razumeti v njenih tradicionalnih razsežnostih, ampak kot realizacijo dva tisoč let trajajočega zahodnjaškega mišljenja in prebivanja, ki je v svojem bistvu logično in logocentrično), je kot „središče“ in plodišče novodobnega svetovnega dogajanja, središče in plodišče ekonomije (politike) ideologije ter njenega izvrševanja (vojna, ubijanja, nasilna smrt) tisto dejansko jedro današnje zgodovine, ki po eni strani povezuje njeno lastno ekonomsko stabilizacijo po drugi strani pa omogoča višje znanstveno-tehnične ekspanzije. Stabilizacija kapitala se dosega s sproščanjem težke (vojne) industrije, s „porabo“ vojne materiala: z žrtvovanjem ljudi, z zničevanjem človeškega bitja. Konkretni posamezniki s svojo fizično smrtjo potrjujejo in perpetuirajo „kolo“ kapitala ter njegov pogon. Na ta način postanejo nepomembne accidente v procesu samohotnega čaranja kapitala, novodobnega svetovnega znanstveno-tehničnega bivanja: „agenti“ kapitala (in tehničnega), ki s svojo smrtjo omogočajo samohotenje in samooplajanje tehnike, njeno brezbrizno in nesmiselno istost, njeno grozečo in grozljivo, nično in ničujočo blodnjo.

Tehnika in tehnologija torej nista več nikakršno sredstvo, ki omogoča oblast kapitala in njegovo razširjanje, ampak hodita svojo pot: pot neprestane, neprekinjene samoponovitve, ki jo omogoči kapital (ekonomija), se pravi tudi politika kot njegova ideologija.

Kapital ni več samo – cilj, ampak sredstvo za „logijo“, za samorazvoj tehnike, se pravi tehničnega procesa dela v epohi znanstvene zgodovine.

Ugotovimo torej lahko, da sta program Apolla XIV (njegova realizacija), in intervencija ameriških čet v Laosu v neposredni zvezi, saj sta rezultata istega jedra (vpisujeta se v „plodišče“ iste mašinerije), istega središča, ki upravlja, vodi, planira, „zasega“ in obvladuje pričujoči svet in pričujočega človeka, njun dogodek, njuno bitje, bivanje. Program Apolla XIV kot najvišja možna manifestacija neke znanstveno-tehnične ekspanzije (sistema, mašinerije), neke pospešene tehnologije, ter genocid Laoskih prebivalcev, ki pomeni stabilizacijski ukrep neke radikalizirane ekonomije, se nahaja v istem.

Neke univerzalne proizvodnje, ki kot bistvo kapitala (oziroma kapitalizma) (tako na V kot na Z) predstavlja bistvo znanstveno-tehnične ekspanzije v svet, ki ga živimo: v radikalizirani svet dela, svet brezbrizne, ubijalske tehnologije, ki se vse bolj ureja in vse bolj dokončno in nepreklicno/gotovo sistematizira.

Tu je vsekakor skrita neka logika zahodnjaškega človeka (in vse bolj logika celotnega planetarnega bivanja), ter v tem smislu tudi njegova zgodovinska, zgodovinska „usoda“: „usodnost“ njegovega bivanja, bitja in prebivanja.

Človek biva danes v svetu tehnološke moči in oblasti, v katerega se vključuje in ki ga omogoča vsa sodobna znanost in ideologija ter stvarja na ta način neprodoren establishment. Moč/oblast svetovne tehnostrukture postaja vse bolj absolutna in stvarja nov odnos med močjo in služnostjo, med „gospodarjem“ in „hlapecem“, odnos, ki je v svojem bistvu bolj zaostren, kot je kdajkoli v zgodovini bil, pa vendarle (kot še nikoli) „omogoča“ (?) zadovoljitev človekovih potreb in „sprošča“ (?) občutek svobode in strasti osvobojenosti. Tako se onemogoči tudi tisto možno premagovanje tehnološke moči, ki je bilo še do nedavnega skrito v zavesti ne-svobode in ne-zadovoljstva, v zavesti služnosti, ponižanosti, izkoriščanja ter njihovi revolucionarni negaciji.

Vse bolj se razširja topa, služna, inertna, zideologizirana zavest, ki „iz prepričanja“ pristaja na dano, na obstoječe, na kruto igro smrti, ki jo dikтира tehnologija planetarnega časa, njena ekonomija ter njuna ideologija. Človekovo mišljenje postaja tako vse bolj neodporno afirmativno, individualno ni več sposoben kontrolirati celote informacij, ki so bistvene za njegov obstoj. Tu seveda ne

govorimo iz nekega vnaprej – določenega bivanja človeka, katerega resnica nam je prezentna, gotova, dana, ne govorimo v imenu neke nekritične, nedomišljene „humanistične“ ideologije in ne postavljamo za cilj osvobodeno zavest kot tako, ker se zavedamo nezadostnosti: samozadostnosti takšnega postavljanja. Ne, govorimo v imenu najbolj „gole“, če hočete najbolj telesne (v najpolnejšem pomenu besede) eksistence človeškega bitja, proti njegovemu razničenju, v imenu biti, proti smrti.

Zato „iz“ preproste, a gotove, „iz“ (v imenu) nasilne, nesmiselne, krute človeške smrti odklanjamo program ameriškega vesoljskega raziskovanja.

A. M.

DUŠAN MAKAVEJEV:

PROSIM, DA VEDNO KO OPAZITE, DA NEKAM VODIM ALI DA O CEMER KOLI UČIM, POSUMITE VAME

Beograjski „STUDENT“ je v 4. številki pod naslovom: „Čujte, da li imate utisak da nas neko ...“ objavil razgovor I. Crnogorskega z Dušanom Makavejevom. Povzemamo del razgovora.

5. V zadnjem času ljudje radi izjavljajo, da je vse nesmiselno, pa tudi filmi se ukvarjajo s problemom splošnega in posamičnega nesmisla. Ali po vašem mnenju obstaja neki konec, neka hierarhija, neki red? ...

MAKAVEJEV: Industrijska revolucija nas je naučila, da pristajamo na linearno in umetno, na red in hierarhijo, zasnovano na kvaliteti – denarja, sile ali čemur koli sorodnem, tako da ne prepoznavamo več, da je naravni konec smrti in da je edino pravi red tisti, ki se vzpostavlja spontano. Največja laž meščanskih ideologij kot tudi tistih, ki so nastale kot izdajstva revolucij, je, da enačijo spontano z neredom. Milijoni ljudi kot posamičnih bitij funkcionirajo samo regulativno, zahvaljujoč lastnemu krvnemu obtoku in žleznim sistemom. Lenin je doumel, da morajo urejati države mednarodne odnose tako, kot jih medsebojno urejajo ljudje. Na žalost se celo sam ni spomnil, morda zato, ker je bil preobremenjen z velikanskimi zgodovinskimi nalogami, da se tudi sama revolucionarna socialistična družba lahko organizira tako, kot je organiziran vsak posamezen človek: spontano, organsko. Zato ni razumel delavske opozicije, ki je verjela v možnost, da delavci sami upravljajo gospodarstvo brez partije in birokracije, kot tudi ni razumel idejo o svobodni ljubezni kot konstitutivnem elementu nove socialistične družbe.

6. Studirali ste Wilhelma Reicha in njegova stališča o revoluciji in seksu. O tem govori tudi vaš najnovejši film „Misteriji organizma“. Kako pomembnejši je danes Rajhova misel za nas in za ostali svet?

D. MAKAVEJEV: W. Reich je bil predvsem revolucionarni zdravnik. Njegova vizija moderne medicine ni priznavala dualizma telesnega in duhovnega. Najnovejše raziskave rakastih obolenj odkrivajo psihične komponente nastajanja tumorja in celo možnost, da bi raka zdravili s pomočjo psihiatrije, o čemer je Rajh govoril in delal eksperimente že pred več kot tridesetimi leti. Razumljivo, kot zdravnik revolucionar je Rajh v lažni normalnosti človeka meščanske družbe prepoznal morbidni proizvod nenormalnega, bolezenskega, nečloveškega, na kratko razrednega sistema. Ena od osnovnih predpostavk ozdravljanja človeštva oziroma možnosti, da otroci kot novi ljudje vstopajo v ustvarjalna bitja, je bila socialistična družba, oziroma – komunistično organizirana družba. To je Reichu pomenilo – družba demokracije dela. Do teh idej je prišel na videz prepozno – konec tridesetih let, ko se je svetovni komunizem po nekakšni čudežni transformaciji spojil z monstruoznim sistemom sibirskih taborišč, v katerih so prevladovali in to pogosto pozabljamo, prav komunisti. Ko si že enkrat padel v to past, je bilo lažje kreniti v blaznost kot pa v izdajstvo.

9. V okviru FEST-a ste bili selektor filmov, ki so nastali v družbenih konfrontacijah. Povejte nekaj o tem, vašem, delu Festivala.

MAKAVEJEV: Tisto, kar sem o tem želel reči, sem nedavno tega že povedal: na „Konfrontacijah“ je, od „Triumfa volje“ do „Zasede“, od 1933 do 1968 leta, preteklo četrto stoletje ideološke blaznosti. V filmu Leni Riefenstala za od znanos pripadanja ožarjenimi obrabi ni videti mraka in krvi nacionalističnega socializma, ki mu ta film poje iskreno himno. Na drugem bregu, toda v fiziološko isti vrsti samouničujoče radosti, smo recitirali „Partija je ruka milionoprsta“ in „Jedinka je nula – a šta nula vrijedi?“ „ZASEDA“ je šele začetek naših možnih izpovedi. Med levimi in desnimi skrajnostmi tako imenovane liberalne meščanske družbe samozaljubljeni uživajo nevidni fašizem: blaženost avtomatičnega konformizma... Leve in desne Evrope, Amerike, vsega sveta se je 1968 leta dotaknilo „strašno“ komunizma: osvobodjene biološke energije so trgale maske obstoječih „sistemov“. Pojavil se je, na trenutke, duh Pariške komune in Oktobra – življenje brez boga in oblasti, „život samoupravan“, skupnost ljudi, ki se ne sramujejo svoje nepopolnosti. Filmu so nas obvestili o dejstvih, ki jih ponovno ni več. Politični radikalizem, kaos in seksualnost so ponosno „izven sistema“. Za njih ponovno ni besed, ponovno ni mostov do njih. Po drugi strani: „PERMANENTNI STOJKO“ in „permanentna revolucija“ – pa vendarle so to samo risani filmi! ...

10. A to ni oviralo mnogih dušebrižnikov, da se, kot lačni voljce na ovco, vržejo na ta del festivala. Še več, doktor Aleksander Kostić se je z vašim programom „ukvarjal“.

Makavejev: Doktor Kostić vnaša, sklicujoč se na paragraf zakona, v razgovor o seksu in ljubezni v filmu tudi vprašanje: Ali ima državna sila pravico, da se v to meša. Za razliko od dr. Kostića menim, da državi ni treba skiliti ljudem med noge, niti ukvarjati se s tem, pa naj gre za ljubezenski odnos ali za slike le-tega, za prizore, ki so posnети brez zle misli in ki jih drugi ljudje žele na enak način gledati. Obstaja nek tako imenovan srednji predlog, da se svobodno prikazovanje ljubezenskih odnosov dovolji vsem, le mladim ne, kar je povsem licemersko. Če je komu potrebna resnična informacija o svetu, je potrebna prav otrokom. Otroci se rastejo, zanje je še upanje! Veliko številno odraslih je z vzgojo v zgodnji dobi tako zamorjenih, da so povsem pozabili, da ima seks neko zvezo s prijetnostjo in radostjo. Veliko številno odraslih je v seksu samo iz dolžnosti, obveznosti ali potrebe, da dosega neki rezultat ali iz strahu – da se ne bi osmešili in osramotili. Tako deformiranemu odraslemu naraščajo zadovoljujejo svobodni filmi neko določeno arhetipsko lakoto. O apetitu tu ni govora. Gola lakota. Desetletja so v tej deželi to lakoto, kolikor so le mogle, sanirale knjige dr. Kostića. Ni lepo, da se prav on sodaj jozi na večerni tisk, na knjige in filme, ki so končno prevzeli del njegovega težkega bremena seksualnega prosvetljevanja prav našega tako težko prosvetljivega ljudstva.

11. Ali po vašem mnenju obstaja film z izrazitimi političnimi implikacijami, se pravi – ali je film s takimi implikacijami mogoče imenovati in kategorizirati kot POLITIČNI FILM?

MAKAVEJEV: Kot sami vidite, se paragrafi omenjajo v zvezi s filmi o seksu. To so politično najbolj preganjeni filmi. Jasno je, zakaj je tako. Naravno človeško življenje samo po sebi izključuje politiko. Politika kot posredniška oblast nima kaj iskati v sistemu, ki je ukinil lastnino in oblast. Naš sistem je vsaj nominalno ukinil privatno lastnino, ta se samo še tiho taji v oblast, ki zadobiva značilnosti privatne lastnine. Toda menda bo vendar tudi temu že enkrat prišel začetek konca! Socialno kritične filme in filme, ki se ukvarjajo s političnimi misteriji, lahko le pogojno imenujemo politične filme: to kar je v bistvu prav tako erotično, nemir demistifikacije.

ZAKAJ TRIBUNA O MAŠKARADI NI IN NE BO PISALA

Stvari so jasne.

V deželi z avstroogrsko mentaliteto, v seksualni provinci, v katolicistično zasnovani (naši) družbi je moralo priti do tega. Saj so prilike zrele.

Prilike so zrele za proslavljanje 8. marca, za svetovni dan kupovanja od-pustkov spolnega in drugega izkoriščanja žena, prilike so zrele, saj je dvojna (spolna) morala običajen in sprejet način obnašanja v našem okolju.

Prilike so zrele, kioski so polni golote, kinematografi so mastni od uvoženega golega mesa, solzavi romani v zveščicah so bestseller, huligani segajo ženskam pod krila.

Slovenci pa se prepirajo in prepirajo o treh golih ritih, dveh koitusih in enem (nakazanem) onaniranju.

Stvari pa so jasne.

To je njihov problem. To je problem slovenskih visokotirajnih časopisov, problem zarjavelih devic, nepotešenih učiteljic, malomeščanskih gospodinj, raznoraznih farizejev, spoštovanih meščanov in podobnih.

To je problem njihove okostenele katoliške morale, za to njim papir in tinto. Njihova skrb za našo moralo je brezmejna. Branijo nam gledati, kar vidimo, branijo nam misliti, kar mislimo. V zaklenjene in temne spalnice s tem, gospod župnik pa bodo odločili!

Stvari pa so popolnoma jasne.

Mi nočemo, ne priznavamo in ne živimo dvojne morale, ne priznavamo patriarhalne družine, ne žena-služkinj, ne zatohlj spalnic in malo-meščanskih zakonov.

To so njihovi problemi!

B. C.

Pariškemu dopisniku „Dela“ se je zdela (po našem mnenju) le vljudnostno dolžnostna izjava francoskega predsednika vlade ob ogledovanju slovenske gotske plastike na razstavi v Parizu tako pomembna, da nam jo je predstavil kar dvakrat. Oglejmo si obe interpretaciji še v našem listu. V „Delu“ z dne 3. marca 1971 beremo, da je o slovenski gotski plastiki izjavil gospod Chaban-Delmas: „To so prava dela izjemne vrednosti“. Naslednjega dne pa zopet beremo v „Delu“, da je pred slovensko gotsko Madono „sam predsednik vlade“ vzkliknil: „Čudovito!“

Torej, berimo tisto, kar nam poročajo, berimo tisto, kar je za nas važno: berimo tisto, kar nam laska. Prisluhnimo izjavam o visoki kvaliteti naše umetnosti. Še premalo smo bili čustveni ob ocenjevanju naše umetnosti. Nekateri strokovnjaki se včasih celo drznejo spomniti na tuje vplive, iščejo zaostanek, provenienco itd. Toda taki in podobni poizkusi ostajajo le v strokovnih publikacijah, kaj takega pri nas, kakor se zdi, ne sodi na strani dnevnikov. Zato še enkrat: raznežimo se še mi, berimo in pišimo tisto, kar radi vidimo zapisano. To pa je vse drugo kot pa absolutna merila naše umetnosti. V tem smislu nam že prezentirajo poročila iz pariške razstave. Zato vzkliknimo še mi tem poročilom: ČUDOVITO!

SIMBOL ČISTEGA DUHA

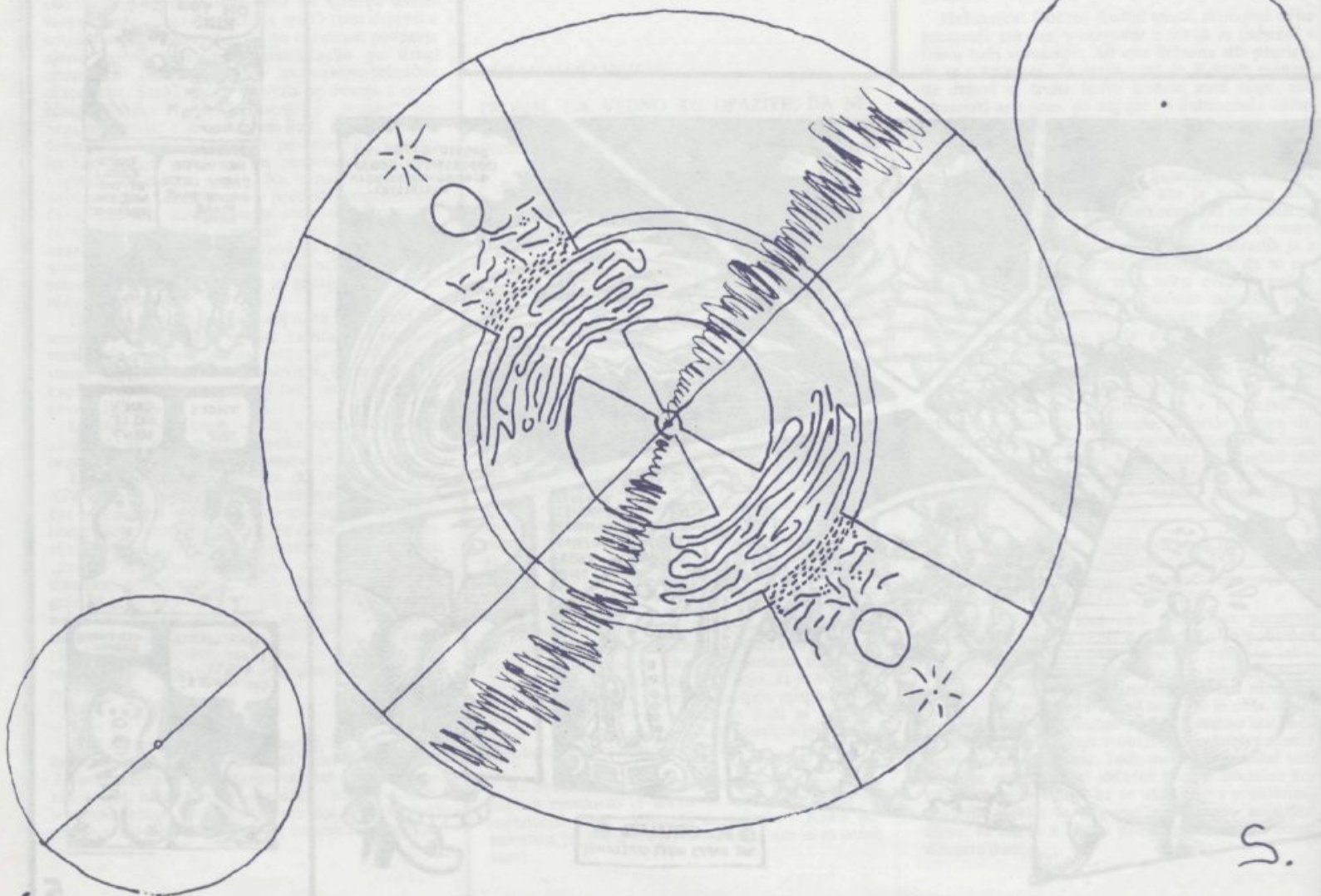
Samo Simčič

RAVNATEŽJE
DUHA

ABSOLUTNA TOČKA DUHA DUHOVNI PRINCIP KOT
KOZMIČNI PRINCIP
ČISTO MIŠLJENJE VISOKI MORALNI PRINCIPI
NEČISTO MIŠLJENJE NEJASNO RAZLIKOVANJE HI-
POKRIZIJA
AFEKTIVNO MIŠLJENJE
SENZIBILNOST
SKRIVNOSTNE SANJSKE PODOBE PRIVIDI HALU-
CINACIJE VIDENJA
BOŽJI NAMIGI UTRINKI IZ ABSOLUTNE TEME
VEČNOST KOZMIČNI PRINCIP BOG

NEENHNA DUHOVNA DEJAVNOST

SIMBOL URAVNATEŽENEGA DUHA

Velike stvaritve kakor tudi velika revolucionarna dogajanja ne nastajajo nenadoma. Dolgo so v srcih ljudi, v prsih družbe. To je nenehna bogatitev kritičnega pogleda na stvarnost in človeka v tej stvarnosti. To je hkrati kopičenje dejstev, ki povzročajo nezadovoljstvo.

(Veljko Vlahovič, Kontinuiteta in diskontinuiteta, Komunist, 29. 1. 1971).

Vzrok za izpodbijanje spoznanj o preteklosti je zavest o „slabi“ sedanosti. Ali je naša sedanost z vsemi stiskami znamenje nemoči revolucije, ki je politično zmagala, kapitulirala pa pri uresničevanju revolucionarnih vizij? Ali pa je sedanost dokaz o krhkosti revolucionarnih vizij? V razponu med obema skrajnostima poteka spraševanje o današnji resnici revolucije. Najmanj primerno je to spraševanje nestrpnost zavračati ali ravnati, kot da ga ni.

(Vlado Vodopivec, Spraševanje o resnici revolucije, Tip, št. 12, 1970)

Človekove spremembe in odkrivanje naravnih zakonov se ne dogajajo vsak dan. Imamo kontinuiteto in zastoje v teh spremembah. V obdobjih zastojev se vedno poraja vprašanje, kako sprostiti ustvarjalne sile, ki tle v milijonih ljudi. Družbeno okolje zavira ali pospešuje ustvarjalno dejavnost, pri tem pa sta misel in akcija druga od druge odvisni. Obsežnost akcije in obsežnost akcije in obsežnost odporov nista dani vnaprej.

(Veljko Vlahovič, Kontinuiteta in diskontinuiteta, Komunist, 29. 1. 1971)

Znanost ne more biti dekla politične prakse ali določenih vladajočih predlogov. Sorazmerno samostojno si postavlja naloge in cilje na osnovi potreb in nalog, ki jih odkriva družbena praksa kot tudi razvoj znanosti same. Seveda ne more le tolmačiti danega, ampak mora predvsem prispevati k spreminjanju odnosov, k spreminjanju življenjskih razmer. V tem je tudi bistvo njene humanistične vloge. Resnična znanost se mora in lahko povezuje le z najbolj naprednimi težnjami v družbeni praksi. Njena progresivna ideološka usmerjenost je v tem smislu bistveni element njenega razvoja in njenega učinkovanja na družbeno prakso.

(Stane Kranjc, Brez napredne ideologije ni napredne družbene prakse, Komunist, 29. 1. 1971)

... samoupravna ideologija bi se morala manj ukvarjati z institucionalnimi rešitvami – čeprav so tudi te pomembne – in posvetiti več pozornosti tistemu, kar bi lahko imenovali vsakdanje življenje človeka. Njen cilj ne bi smel biti samo družbeni razvoj oziroma družbeni razvoj bi ji moral pomeniti hkrati tudi razvoj človeka kot bitja bogatih potreb in razvitih sposobnosti. Prav tu je treba iskati kriterij zgodovinske relevantnosti naših hotenj.

(Dr. Adolf Bibič, Samoupravljanje in ideologija, Komunist, 29. 1. 1971)

... samoupravljalški in družbenoekonomski realnosti je potrebno gledati v resnično obličje; povsod ji je treba določati realno mero in obseg – ne pa tako, da se vse nekako abstraktno znivelira, da se uveljavi fiktivna podoba dobrih želja in splošnih načel, zadaj pa gospodarijo neformalne grupe, diktatorji, demagogi ...

(Vlado Sruk, Revolucionarne pobude, Komunist, 29. 1. 1971)

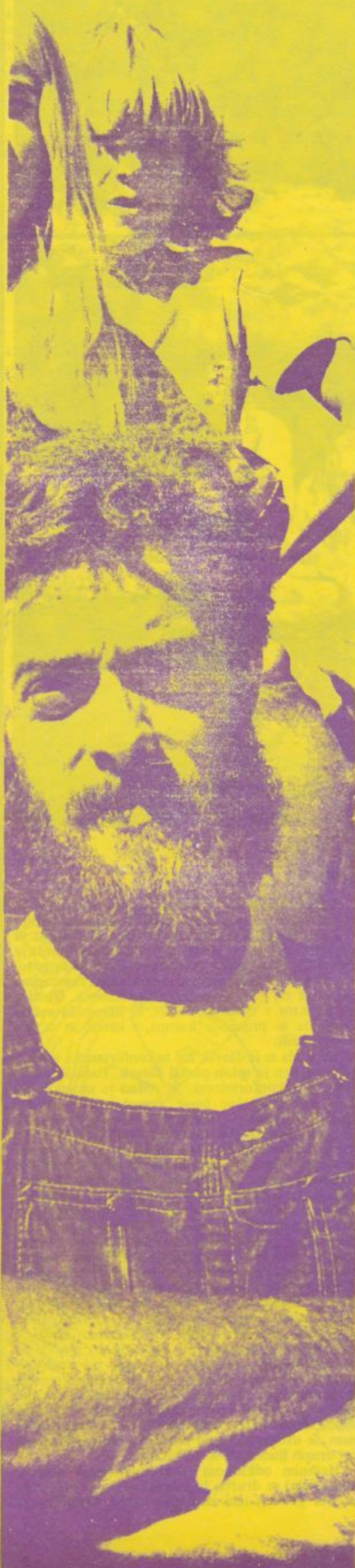
Pokazalo se je: 1. da je tim. družbena režija pretežka za gospodarstvo z dosegano produktivnostjo, 2. da je tim. del dohodkov, ki ne izvirajo iz dela, previsok in 3. da ni niti približno uresničeno pravilo: za delo enake intenzivnosti enako plačilo. Drugače povedano vse bolj prihaja do nepravilne funkcionalne delitve dohodka ter do kopičenja dohodka (in bogastva) na tistem polu, kjer je ustvarjen prispevek k družbeni produktivnosti mnogo manjši ali ga sploh ni (glej pojav rentništva) ...

Državna politika zaradi dveh ciljev: 1. razbremenjevanje zadolženega gospodarstva ter 2. stimuliranje k večji gospodarski dejavnosti z večanjem osebne potrošnje zmanjšuje prispevne stopnje ter davčno lestvico pa tako v sedanjem trenutku ne deluje v smeri zmanjševanja socialnih problemov. Menim, da bo gospodarski sistem, kot ga namestavljamo naprej razviti, ta vprašanja v prihodnjem letu še zaostri. Pa je vprašanje, ali ni tudi ta problem dozorel za večjo „socializacijo“.

(Dr. France Černe, Ekonomistova novoletna voščilnica, NR, 25. 12. 1970)

V socializmu je dovoljena ena sama družbena neenakost: neenaka delitev po delu. Pa niti ta ne bi smela biti prevelika. Če so nekateri pripadniki družbe še v takih razmerah, ko komaj lahko krijejo tudi svoje najbolj osnovne potrebe, drugi pa si lahko privoščijo veliko dobrega in kar si poželijo, potem taka družba ni humana in jo je treba spremeniti z vsemi silami.

(Stipe Šušar, Težnja po dem. suverenosti ogroža usmeritev v samoupravljanje, Komunist, 8. 1. 1971)

Pri nas sicer veliko razpravljamo o razponih v osebnih dohodkih med posameznimi kvalifikacijskimi stopnjami znotraj delovnih kolektivov. To je pomemben, ni pa za nas sporen in težak problem, kajti ti razponi v glavnem vendarle niso veliki, ampak prej marsikje premajhni. Toda veliko premalo razpravljamo o razlikah, ki se pojavljajo za enako delo med različnimi dejavnostmi družbenega dela glede na to, da trg mimo želja družbe odloča o razdelitvi dohodka.

(Edvard Kardelj, S spremembami krepimo našo skupno moč in sposobnost, Komunist, 8. 1. 1971)

Družbeni ideal samoupravnega ustroja podjetij še niti približno ni dosežen. Neizpolnjeni položaj večine delavcev kot dejanskih upravljalcev – četudi je normativno jasno določen – in dejstvo, da podjetja v resnici upravlja manjšina, ki poleg tega, da je manjšina nima niti zakonite osnove za to, je latenten vir razhajanj med delavci in vodstveno linijo. Ena izmed oblik teh razhajanj so tudi protestne ustavitve dela (večina izmed njih temelji na konfliktu med vodstvom in delavci).

(Bogdan Kavčič, Ali delavci v resnici upravljaajo, Komunist, 8. 1. 1971)

Težnje po izpodbijanju delavskega razreda ne postajajo v naši družbi le očitne, ampak tudi popolnoma prozorne že v teoriji. Obstaja na primer teorija o delovnem ljudstvu. Po tej teoriji sestavljajo vsi ljudje, ki opravljajo družbeno koristno delo, vse bolj enotno družbeno skupino v naši družbi. Ni bistvenih razlik med delavskim razredom in drugimi delovnimi ljudmi. Pravzaprav so vsi delovni ljudje delavci. Vsi pripadniki družbe pa so delavni ljudje. Ta teorija izhaja iz stališča, da ni pri nas več nobenih antagonističnih družbenih nasprotij in da je družba bolj ali manj brezrazredna.

(Stipe Šušar, Težnja po dem. suverenosti ogroža usmeritev v samoupravljanje)

Iz odgovorov je videti, da je egalitarizem pri Slovencih izrazito razvit, kljub temu, da smo dosegli sorazmerno visoko stopnjo urbanizacije, industrializacije in gospodarskega razvoja. Pri vprašanju 7 in pri vprašanju 8 je več kot 80 % anketirancev mnenja da so razlike v osebnih dohodkih prevelike. Poleg tega je zelo majhen odstotek tistih, ki na ti dve vprašanji niso odgovorili.

(Veljko Rus, Vrednote slovenskih študentov in slovenske javnosti, Tip, št. 1. 1971)

V zadnji dobi je postala izrazitejša še ena težnja – oporekanja delavskega razreda v družbi. Ta težnja se kaže v uveljavljanju naroda namesto razreda. Širi se bolj prikrito. Najbolj jasno povedano se glasi teza o primatu naroda nad razredom takole: razred in narod sta eno in isto, ni bistvene razlike med interesi naroda in interesi razreda. Zatorej nikar ne govorimo toliko o razredu. Brigajmo se bolj za narod. Narod je razred, a razred narod. Tisti, ki ne mislijo tako, so sumljivi. Še več, to so birokratski unitaristi, nagnjeni k temu, da bi prisilno likvidirali narod!

(Stipe Šušar, isto)

Razredno in nacionalno, če je delavski razred voditelj, ne vsebujeta antagonističnih nasprotij; nasprotno, eno in drugo je njegov sestavni del. Kakor sem že povdaril v nekaterih nastopih, je Marxov koncept koncept konstituiranja delavskega razreda v državo, to pa pomeni v nacionalno državo. Šele takrat se vračamo k izvirni Marxovi in Leninovi razlagi internacionalizma, ko gre za solidarnost na internacionalnem področju med svobodnimi suverenimi narodi, ne pa za podrejenost ene politike drugi oziroma višjim odtujenim smotrom.

(Krstje Crvenkovski, Odpirajo se neslutene možnosti za svobodno združevanje, Komunist, 8. 1. 1971)

Delavski razred ni niti nadnacionalen niti protinacionalen niti nenacionalen. Interesi delavskega razreda in naroda so nujno skladni. Kajti delavski razred še ni uspel postati resnično gospodar v okvirih naših narodov, zato nacionalne interese še vedno oblikujejo in reprezentirajo politični vrhovi, monopolni deli inteligence in tako imenovani srednji sloji. Na kratko, danes je razširjena teza o istovetnosti razredne in nacionalne smeri na absolutizaciji naroda in na odrivanju razreda. Seveda ima svoj realen socialni izvor v istovetnosti nacionalnih elit z narodom.

(Stipe Šušar, isto)

Pravica do štrajka

V interesu vzpostavljanja spodkopane samoupravljanja ali pa zaradi zaščite kršenih pravic in interesov delavcev lahko samoupravljalci – brez posledic – objavijo kolektivno prekinitev dela ali prekinjeno delo (pravica do stavke).

To je osmi člen osnutka Kodeksa samoupravljalcev, ki bo predlagan drugemu kongresu samoupravljalcev Jugoslavije v sprejem v začetku maja v Sarajevu.

(NIN, 7. 3. 1971)